

DR. LAJER ZSOLT
ügyvéd, adjunktus,
Budapesti Corvinus Egyetem,
Gazdasági Jogi Tanszék

AZ EU TAGSÁG HATÁSA A MAGYAR BANKJOGRA

<https://doi.org/10.61382/MJE-Ertekezések.2024.Lajer.211>

Összefoglaló

A tanulmány kiválasztott jogterületek bemutatásával vizsgálja, hogy milyen szerepe van az Európai Unió jogának a magyar pénz- és tőkepiac intézményeinek és jogügyleteinek szabályozásában. Tárgyalásra kerülnek az intézmények alapítására, működésére, prudenciális felügyeletére, valamint piacról való kivezetésére vonatkozó közjogi szabályok, valamint a bankjogi jogügyletek szabályozására irányuló magánjogi jellegű normák is. Az írás rámutat a pénz- és tőkepiac szabályozására és felügyeletére vonatkozó uniós, illetve uniós alapú normák nagy terjedelmére és rétegezettségére, és az ezek egyre gyakoribb változásából következő kockázatokra is.

Kulcsszavak: EU-jog; jogharmonizáció; EU csatlakozás; egységes piac; bankjog; bankfelügyelet; bankügyletek; általános szerződési feltételek; fogyasztói hitel; befektetési szolgáltatások; biztosítékok.

1. Bevezetés

A bank kifejezés törvényi definíciója szerint a pénzügyi intézmények egy meghatározott típusát jelöli.¹ Jelen írásban azonban a „bank” kifejezést hétköznapi értelemben fogom használni, azaz bármely szervezeti formában, bármilyen tevékenységi körben működő, akár befektetési szolgáltatást is végző pénzügyi intézményt értek alatta.

¹ Időrendben: a pénzintézetekről és a pénzintézeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvény (Pit.) 5. § (1) bekezdés; a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. tv. (rHpt.) 5. § (4) bekezdés, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) 8. § (4) bekezdés.

A bankjog kifejezés a bankokra vonatkozó, vagy számukra is nagy jelentőséggel bíró joganyag összefoglaló neve. Ez a kifejezés sem egy olyan túpontosan definiált, bevett fogalom, amely alatt a jogászság egésze ugyanazt a szabályrendszert érti.² Az összefoglalóan bankjognak nevezett normarendszer két nagy területből áll. Az egyik az úgynevezett banki közjog, amely a bankrendszer állami szabályozásának és felügyeletének a normáit tartalmazza. A banki magánjog pedig a bankrendszer tipikus szerződéseire, jognyilatkozataira vonatkozó rendelkezések összessége, ideértve mind a hitelintézetek egymással, mind a fogyasztói és vállalati ügyfelekkel kötött megállapodásokat.

Jelen írásban mindkét terület tekintetében megvizsgálom az uniós jog hatását. A műfaji és terjedelmi korlátok miatt egy ilyen vizsgálat természetesen csak részleges lehet, és ebből adódóan szubjektív is. Más szerzőnek egészen biztosan nem ugyanazok a normák minősülnének a legfontosabbaknak, amiket itt ismeretek. Előfordulhat, hogy a nagyra becsült olvasó is hiányolja a számára izgalmas vagy kedves területek bemutatását, vagy alaposabb kifejtését. Ez sajnos elkerülhetetlen, ha ilyen nagyterjedelmű és komplex anyagból kell válogatni, mint az itt szóba jövő uniós normarendszer.

Az írás témájából fakad az is, hogy nem a bankjogra, vagy az uniós jogra vonatkozó szakirodalom feldolgozása volt a célom, hanem egyes, általam kiválasztott uniós jogszabályok magyar jogra gyakorolt hatásának bemutatását kívántam csak elvégezni. A tárgyalt normák egy kisebb része (például az általános szerződési feltételek kérdésköre) szigorúan nem a bankjog fent definiált területébe tartozik, de a banki ügyletekre való kihatásuk olyan jelentős, hogy az érintettség miatt nem lehetett eltekinteni rövid tárgyalásuktól.

2. Az uniós jog átvételének kezdeteit

2.1. *Út a csatlakozásig*

Nem sokkal a rendszerváltást követően, 1991. december 16-án Brüsszelben írtuk alá a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek („EK”), valamint azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló úgynevezett Európai Megállapodást. A társulási szerződés és a hozzá kapcsolódó dokumentumok kihirdetésére az 1994. évi I. törvénnyel került sor.

² A témával „bankjog” elnevezés alatt foglalkozó szakkönyvek is mindig feladatuknak érzik külön definiálni, hogy az adott monográfia mit ért a fogalom alatt. Lásd pl. SZENTIVÁNYI IVÁN: *Bankjog*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1988, 13–24., 161–162. SZENTIVÁNYI IVÁN: *Bankügy-letek*. In: PETRIK FERENC (szer.): *Bankjog a gyakorlatban*. Economix Rt., Budapest, 1990, 9–10.

A társulás célja többek között az volt, hogy elősegítse az EK alapját képező gazdasági szabadságok megvalósítását, valamint Magyarország EK-ba történő integrációját a jogharmonizáció által is támogassa. Az Európai Megállapodás 67. cikkében egyértelműen meghatározásra került, hogy a taggá válás feltétele, hogy Magyarország a jogszabályait az EK jogszabályaihoz közelítse. Kifejezetten vállaltuk annak biztosítását, hogy amennyire lehetséges, jövőbeni jogszabályaink az EK jogszabályaival összeegyeztethetők lesznek.

A jogharmonizáció által érintett legfontosabb területek felsoroló 68. cikkben ott találjuk a bankjogot is. Az ezen a területen történő együttműködés a 83. cikk szerint a XII. a) mellékletben definiált bank- és pénzügyi szolgáltatások felügyeleti és szabályozási rendszerének harmonizálásra terjedt ki, de ide tartozott a magyarországi számviteli szabályok európai szabályokhoz való közelítésének elvárása is. A 86. cikk pedig a pénzmosás megakadályozása érdekében szükséges együttműködési kötelezettséget alapozta meg. A jogharmonizációt az EK szakértők mellett pénzügyi segélyekkel és kölcsönökkel is támogatta (Európai Megállapodás VIII. cím).

Az Európai Megállapodást kihirdető törvény 3. §-a egyértelműen előírta, hogy a jogszabályok előkészítése és megalkotása során biztosítani kell azok Európai Megállapodással való összhangját és érvényesíteni kell az Európai Megállapodás 67. §-ában meghatározott követelményeket.

A bankjog szabályozása során a szolgáltatásnyújtás és a tőkeozgás szabadságára is figyelemmel kellett lennie a jogalkotónak. Az alapszabadságoknak ezen a két területen történő biztosítása az akkor hatályos Európai Közösséget létrehozó szerződés (EK-Szerződés) 51. cikk (2) bekezdése szerint is egymásra figyelemmel realizálódik: *„A tőkeozgásokkal kapcsolatos banki és biztosítási szolgáltatások liberalizációja a tőkeozgások liberalizációjával összhangban valósul meg.”*³

2.2. A Csatlakozási Szerződés

Az Európai Megállapodás teljesítése olyan jól sikerült, hogy az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló, 2003. április 15-én Athénban aláírt szerződésünk a bankjog területén alig tartalmazott derogációt.

A Csatlakozási Szerződés 24. cikkében hivatkozott, Magyarországra vonatkozó lista a szolgáltatásnyújtás szabadsága területén a már működő szövetkezeti hitelintézeteket 2007. december 31-ig mentesítette a 2000/12/EK irányelv által előírt minimális induló tőke szabályok teljesítése alól.

³ Ma: Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 58. cikk (2) bekezdése.

A Csatlakozási Szerződés a befektetőkártalanítási rendszerek esetében is megállapított egy, 2007. december 31-ig tartó átmenti időt a kártalanítás 97/9/EK irányelv által előírt összeghatárának elérésére. Ez azzal a következménnyel járt, hogy a többi tagállam megakadályozhatta egy magyar befektetési szolgáltatónak a területén letelepedett fióktelepe működését, ameddig a fióktelep nem csatlakozott az érintett tagállam területén hivatalosan elismert valamely befektetőkártalanítási rendszerhez a magyarországi kártalanítási szint és a 97/9/EK irányelv által előírt legalacsonyabb szint különbözetének biztosítása érdekében. Tekintettel arra, hogy nem volt ismert, hogy a magyar befektetési szolgáltatók tevékenységük más tagállamokban való végzését tervezték volna, a rendelkezésnek nem volt nagy gyakorlati jelentősége.

A más tagállamból érkező befektetési szolgáltatóknak viszont versenyelőnyt jelenthetett volna, ha az ő magyarországi fióktelepük a rájuk vonatkozó hazai, a magyarnál magasabb kártalanítási szabályokkal védte volna a magyar ügyfeleket. A Csatlakozási Szerződés szabályozta ezt a kérdést is és úgy rendelkezett, hogy a másik tagállam befektetési szolgáltatója által Magyarországon nyújtott biztosítás köre nem haladhatja meg a magyarországi kártalanítási rendszer által biztosított kört.⁴

A tőke szabad mozgására vonatkozó alapszabadság területén bankjogi, a gazdasági célú letelepedés alapszabadsága területén pedig semmiféle derogációra nem került sor.

A csatlakozási szerződést kihirdető 2004. évi XXX. törvény hirdette ki az Európai Unióról szóló szerződést (EUSZ) és az Európai Unió működéséről szóló szerződést (EUMSZ) is, amivel a gazdasági célú letelepedés szabadságát biztosító 49. cikk, a szolgáltatásnyújtás szabadságát biztosító 56. cikk, valamint a tőke szabad mozgását biztosító 63. cikk közvetlenül alkalmazandó jogszabállyá váltak hazánkban is. A 2004. május 1-én megtörtént csatlakozásunktól kezdődően az uniós jog már nem az Európai Megállapodásban rögzített közvetett módon, hanem mint minden más tagállam esetében az EUSZ-ben és EUMSZ-ben előírtak szerint hat a magyar jogra.

3. Az uniós jog hatása a banki közjogra

A banki közjog központi eleme a felügyeleti jog, a hitelintézetek, befektetési szolgáltatók és biztosítók piacra lépésének, működésének és a piacról való kivezetésének szabályait tartalmazó joganyag. Ezen normák forrása szinte teljes egészében – köz-

⁴ Magyar Közlöny, 2004. 60. szám, II. kötet, 986–987.

vetlenül vagy közvetve – az uniós jog.⁵ Gyakorlatilag a szabályozói és felügyeleti intézményrendszer kialakítása maradt a tagállamok kompetenciájában,⁶ illetve az irányelvek által hagyott mozgásterek kitöltése.

A dolog érdekessége azonban, hogy a bankfelügyelet területén az Unió is jórészt jogot harmonizál azzal, hogy uniós joggá teszi a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság⁷ világviszonylatban univerzálisnak szánt sztenderdjeit. Ezért az uniós jog értelmezéséhez értékes segítséget lehet találni a bázeli dokumentumokban.

Ugyanez az uniós jogátvétel figyelhető meg a számviteli szabályok területén, ahol a globalizáltan alkalmazandó szabályok magánkodifikációjából alkot – a tagállamokban is alkalmazandó – jogot az Unió.⁸

3.1. Az elsődleges uniós jog szerepe

Az EUSZ 3. cikk (3) bekezdése és az EUMSZ 26. cikke szerinti belső piac létrehozásának feltétele egy egységes pénzügyi piac megvalósítása. Erre a letelepedés (EUMSZ 49. és köv. cikkek) és szolgáltatásnyújtás (EUMSZ 56. és köv. cikkek) szabadságának biztosításával kerül sor. A még fennmaradt korábbi korlátozások megszüntetésével az Európai Közösség a társulásunkat követően, de még a csatla-

⁵ A pontos arány meghatározása minden bizonnyal lehetetlen, de egy 2007-es német publikáció szerzője 80%-ra teszi az uniós jog arányát ezen a területen. Lásd DIETER KRIMPHOVE: Gesetzgebung im europäischen Bank- und Kapitalmarktrecht. *Europarecht*, 2007/5. szám, 597. DOI: <https://doi.org/10.5771/0531-2485-2007-5-597>. Az uniós jog aránya azóta csak emelkedett.

⁶ Míg például uniós szintén a makroprudenciális (European Systemic Risk Board; ESRB), a bank- (European Banking Authority; EBA), az értékpapír- (European Securities Markets Authority; ESMA) és a biztosításfelügyeletnek (European Insurance and Occupational Pensions Authority; EIOPA) külön szabályozási intézménye van, addig hazánkban a széles értelemben vett teljes pénzügyi szektor felügyeletét a Magyar Nemzeti Bank látja el. A felügyelet során az MNB együttműködik az Európai Központi Bankkal (EKB), illetve úgynevezett Bankfelügyeleti Kollégiumokban azon tagállamok bankfelügyeleti hatóságaival, amelyek egy magyarországi bank külföldi anyabankjának a felügyeletét látják el. Az EKB-val kötött többoldalú együttműködési megállapodás itt érhető el: https://www.bankingsupervision.europa.eu/legalframework/mous/html/ssm.mou_2022_EU_non-participating_NCAs~6eff08a42.en.pdf (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.) Az együttműködési megállapodás az EKB és az egységes felügyeleti mechanizmusban részt nem vevő tagállamok bankfelügyeleti között jött létre.

⁷ Basel Committee on Banking Supervision. A Bizottságot a kölni Herstatt Bankház összeomlása utáni helyzet koordinálása céljából 1974-ben hozták létre, és a Nemzetközi Fizetések Bankja (Bank for International Settlements: BIS) mellett működik. Munkájában a tagállamok felügyeleti hatóságai mellett az Európai Bizottság először megfigyelőként vett részt, de ma már az Unió maga is tagja a Bázeli Bizottságnak.

⁸ Lásd pl. a nemzetközi számviteli standardok alkalmazásáról szóló 1606/2002/EK rendelet, és az azzal összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról szóló 1126/2008/EK rendelet.

kozásunkat megelőzően a Maastrichti Szerződésben biztosította a tőke szabad mozgását is (jelenleg EUMSZ 63. cikk), amely elengedhetetlen a határon átnyúló banki szolgáltatások elvégzéséhez.

Az elsődleges jog hatása az Európai Unió Bíróságának (EUB) határozatainak keresztül mutatkozik meg. A vonatkozó alapszabadságok tekintetében az EUB a C-452/04 sz. ún. Fidium Finanz ügyben hozott ítéletében úgy foglalt állást, hogy határon átnyúló üzletszerű hitelnyújtás esetén a szolgáltatásnyújtás szabadsága és nem a tőkemozgás szabadsága a jogvita esetén vizsgálendő alapszabadság.

A joggyakorlat szerint az alapszabadságok korlátozása során a banki működés tekintetében is érvényesülnie kell az EUB által kidolgozott tesztnek, amely szerint a korlátozó tagállami rendelkezés akkor nem sérti az alapszabadságot, ha (i) diszkrimináció mentesen kerül alkalmazásra, (ii) legitim (azaz az elsődleges uniós jog vagy az EUB joggyakorlata által megengedett célt követ), (iii) alkalmas ezen cél elérésére és (iv) arányos (azaz nem lépi át a cél eléréséhez feltétlenül szükséges mértéket).⁹

Magyar szempontból is tanulságos, hogy vonatkozó döntéseiben az EUB például a gazdasági célú letelepedés szabadságának sérelmét látta abban az elismerten fogyasztóvédelmi, de az EUB által aránytalannak tartott korlátozásban, amely szerint a Franciaországban letelepedett bankok látra szóló euró számlákra nem fizethetnek kamatot, mert ezzel a piacralépés egy nagyon hasznos versenyzőktől fosztják meg a letelepedni kívánó más tagállami bank leányvállalatát,¹⁰ viszont a hazai pénzügyi piacokba vetett befektetői bizalom megóvását legitim célnak tekintette a bíróság a befektetési termékek ún. cold-calling eladási technikával történő értékesítése – általa szükséges és arányos intézkedésnek tekintett – betiltásának vizsgálata során.¹¹

3.2. A másodlagos jog szerepe

Az elsődleges uniós jog alkalmazása körében nagy kérdés volt, hogy az árumozgás szabadsága keretében kidolgozásra került elvek, így például a kölcsönös elismerés kötelezettsége¹² a banki szolgáltatások szabadságára alkalmazandóak lehetnek-e. Az EUB joggyakorlatából az következik, hogy a pénzügyi piacok sajátosságai miatt a tagállamok bankjogi szabályai harmonizálásának a másodlagos jog, azaz uniós rendeletek és irányelvek útján kell megtörténnie. Amíg nem léteznek ilyen jogi instrumentumok, addig a különböző tagállami alapszabadság-korlátozások meg-

⁹ Lásd pl. C-222/95. sz. ún. Parodi-ügy ítélete indokolásának 21. pontja.

¹⁰ C-442/02. számú, ún. CaixaBank-ügy.

¹¹ C-384/93. számú, ún. Alpine Investments-ügy.

¹² Először a 120/78. számú, ún. Cassis de Dijon-ügyben, jelenleg kodifikálva a valamely másik uniós országban jogszerűen forgalmazott áruk kölcsönös elismeréséről szóló 2019/515/EU rendeletben.

engedhetőek, amennyiben a korlátozások határaitra vonatkozó – fent bemutatott – elvárások teljesülnek.¹³

A Tanács 1989 decemberében elfogadott 89/646/EGK második irányelve a hitelintézetek tevékenységének megkezdésére és folytatására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról 1993. január 1-én lépett hatályba. Az irányelv vezette be a tagállamokban engedélyezett bankok úgynevezett Európai Útlevelét.¹⁴ Az irányelv előírta, hogy az egy adott tagállamban engedélyezett hitelintézetek a székhely szerinti ország felügyeletének alapelve alapján a Közösség egész területén fióktelepeket hozhatnak létre és határokon átnyúló szolgáltatásokat nyújthatnak. A tagállamok egyike sem állapíthat meg a tőkére, az ügyvezetésre stb. helyi szabályokat a más tagállamokból származó hitelintézetek fióktelepeire vonatkozóan, és nem végezhet „gazdasági szükségességi” vagy más hasonló vizsgálatot azok létrehozásakor. Amennyiben a hitelintézetek a székhelyük szerinti tagállamban erre engedélyt kapnak, a hagyományos banki és pénzforgalmi szolgáltatások mellett a befektetési szolgáltatások széles körét is nyújthatják. Az irányelv így a világ legnagyobb, felügyeleti korlátoktól mentes banki szolgáltatási piacát hozta létre.

Taggá válásunkkal ennek az egységes európai belső piacnak lettünk a részesei, ami nem csak azt tette lehetővé, hogy más tagországok bankjai letelepedjenek hazánkban, vagy a szolgáltatásaikat itt is nyújtsák, hanem azt is, hogy a magyar bankok – letelepedve, vagy határon átnyúló szolgáltatást nyújtva – más tagállamok pénz- és tőkepiacán is működjenek.

A második bankjogi koordinációs irányelvet – a 95/26/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel történt módosítását követően – a hitelintézeti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2000/12/EK irányelv helyezte hatályon kívül, hat másik irányelvvel együtt. Ez az Európai Banktörvénynek nevezett jogszabály volt csatlakozásunk időpontjában a hatályos uniós jog, amely rendelkezéseit hét másik vonatkozó irányelvvel együtt a rHpt. 2004. május 1-el megfelelően átvette.¹⁵

A hitelintézeti szektorra vonatkozó uniós szabályozásra nagyon találó a Hérakleitosztól származó mondás, hogy semmi sem állandó, csak a változás maga. A szektor szereplői folyamatos adaptációs helyzetben vannak.¹⁶ Például az engedé-

¹³ C-222/95. számú, ún. Parodi-ügy.

¹⁴ A befektetési alapok „útlevelét” már 1989. októberétől létrehozta a 85/611/EKG irányelv. A befektetési szolgáltatók pedig 1996-tól kaptak európai útlevelet a 93/6/EKG és 93/22/EKG tanácsi irányelvek hatályba lépésével.

¹⁵ Lásd a törvény 6. sz. mellékletét.

¹⁶ Egy tanácsadó cég 35 olyan jelenlegi uniós szabályozást (rendeletet, irányelvet, ajánlást) azonosított, amelyeknek a bankrendszernek a 2024–2027. időszakban meg kell felelnie. <https://www.capco.com/intelligence/capco-intelligence/regulatory-heatmap-2024> (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

lyezés és prudenciális szabályozás előbb tárgyalt területén jelenleg éppen a hatodik tőkeemfelelési irányelvre (Capital Requirements Directive; CRD VI)¹⁷ és a harmadik tőkeemfelelési rendeletre (Capital Requirements Regulation; CRR III)¹⁸ való felkészülés folyik.

A CRD/CRR normarendszert végrehajtási jogszabályok egészítik ki. Így például az 575/2013/EU rendelet prudenciális előírásait felhatalmazáson alapuló,¹⁹ illetve végrehajtási bizottsági rendeletek²⁰ sora részletezi. Ezek a rendeletek az EUMSZ 288. cikk (2) bekezdésére figyelemmel általános hatállyal bírnak és teljes egészében kötelezők és közvetlenül alkalmazandók hazánkban is.

A bankjog területén részben válságreagálást folytató uniós jogalkotó aránytévésztesítésére jó példa, hogy míg a csatlakozásunkat megelőzően a hitelintézetek működési biztonsága szempontjából alapvető jelentőségű tőkeemfelelési szabályokat csupán az rHpt. 76. cikke és 5. számú melléklete, valamint a 11. §-ból és egy mellékletből álló 13/2001. (III. 9.) PM rendelet szabályozta, addig a prudenciális követelmények számítására vonatkozóan jelenleg hatályos 575/2013/EU rendelet önmagában, azaz végrehajtási rendeletek nélkül 455 érdemi cikkből áll, és mellékleteivel együtt kb. hatszáz nyomtatott oldalt tesz ki. A banki termékek bonyolultabbá válása és új (pl. környezetvédelmi) kockázatok figyelembevétele a szabályrendszer ilyen mérvű növekedését nem indokolja. Jelenleg már a hitelintézet kiemelt munkatársainak javadalmazására vonatkozó – a 2008-as világválságra adott populáris reakciót tükröző – szabályrendszer nagyságrendekkel nagyobb és bonyolultabb, mint csatlakozásunkkor a tőkeemfelelés számítására vonatkozó normaanyag volt. Személyes véleményem szerint a bankrendszer működési biztonsága nem nőtt a szabályrendszer meg többszöröződésével arányosan.

A teljesség kedvéért meg kell említeni, hogy a bankunió megvalósítása érdekében az EU az egységes felügyeleti rendszer (Single Supervisory Mechanism; SSM)²¹ mellett az egységes krízismenedzsmentet (Single Resolution Mechanism; SRM) is

¹⁷ A 2013/36/EU irányelvnek a felügyeleti hatáskörök, a szankciók, a harmadik országbeli vállalatokhoz tartozó fióktelepek, valamint a környezeti, társadalmi és irányítási kockázatok tekintetében történő módosításáról szóló 2024/1619/EU irányelv.

¹⁸ Az 575/2013/EU rendeletnek a hitelkockázatra, a hitelértékelési korrekciós kockázatra, a működési kockázatra, a piaci kockázatra és a tőkeküszöbértékre vonatkozó követelmények tekintetében történő módosításáról szóló 2024/1623/EU rendelet.

¹⁹ Pl. az 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az egyedi és az általános hitelkockázati kiigazítások kiszámításának meghatározásáról szóló szabályozási technikai standardok tekintetében történő kiegészítéséről szóló 183/2014/EU rendelet.

²⁰ Az intézmények 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti felügyeleti adatszolgáltatása tekintetében végrehajtás-technikai standardok megállapításáról 680/2014/EU rendelet.

²¹ Az Európai Központi Banknak a hitelintézetek prudenciális felügyeletére vonatkozó politikákkal kapcsolatos külön feladatokkal történő megbízásáról szóló 1024/2013/EU tanácsi rendelet és az Egységes Felügyeleti Mechanizmuson belül az Európai Központi Bank és az illetékes nemzeti

létrehozta. A hitelintézetek és befektetési vállalkozások szanálását, prudens működésének helyreállítását célzó keretrendszer létrehozásáról szóló 2014/59/EU irányelv egy intézmény válságának a gazdaságra és a pénzügyi rendszerre gyakorolt hatása minimalizálása érdekében a korai és gyors beavatkozáshoz szükséges eszközökkel látta el a tagállami hatóságokat. Hazánkban a szanálási hatósági feladatokat is az MNB látja el.

3.3. Az uniós soft law szerepe

Az említett javadalmazási szabályok többrétegű normarendszerben jelennek meg. Hazánkban elsődlegesen a Hpt. harmonizált uniós jogot jelentő 117-121. §§-ai szabályozzák ezt jogterületet, de a hitelintézeteknek figyelemmel kell lenniük az EBA megbízható javadalmazási szabályokról szóló EBA/GL/2021/04 számú ajánlására, valamint az MNB hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény szerinti javadalmazási politika alkalmazásáról szóló 4/2022. (IV.8.) számú ajánlására is.²² Az MNB ajánlás 64, az EBA ajánlás magyar nyelvi verziója 81 oldal hosszú, ami már önmagában sejteti, hogy a szabályoknak való megfelelés csak ezen a partikuláris jogterületen mekkora erőforrást képes lekötni és mekkora működési kockázatot és költséget tud okozni.

A felügyeleti hatóságok jogértelmezését és elvárásait rögzítő szabályozási eszközök, mint az ajánlások,²³ körlevelek és állásfoglalások követése önkéntes. Ezekre az ún. „comply or explain” elv vonatkozik, azaz amennyiben egy adott intézmény nem kíván eleget tenni az abban foglaltaknak, akkor megfelelően indokolt magyarázattal kell tudni adnia, hogy miért nem teszi ezt. Ajánlásaiban az MNB is több esetben rögzíti is az arányosság elvárását, azaz azt, hogy az ajánlásokat az intézményeknek a méretükre, az általuk követett üzleti modell jellegére, a tevékenységük kiterjedtségére és összetettségére figyelemmel egyediesítve kell megvalósítaniuk.²⁴

hatóságok, valamint a kijelölt nemzeti hatóságok közötti együttműködési keretrendszer létrehozásáról szóló 468/2014/EU EKB rendelet.

²² A Covid időszakában a biztosítók esetében a javadalmazási szabályok alkalmazásáról az MNB még vezetői körleveleket is kibocsátott (164970-2/2020, 164970-38/2020, 38011-2/2022).

²³ Az ajánlások lényegét az MNB a hitelkockázat vállalásáról, méréséről, kezeléséről és kontrolljáról szóló 7/2024. (VI. 21.) számú ajánlása 317. pontjában így foglalja össze: „Az ajánlás az MNB tv. 13. § (2) bekezdés i) pontja szerint kiadott, a felügyelt pénzügyi szervezetekre kötelező erővel nem rendelkező szabályozó eszköz. Az MNB által kiadott ajánlás tartalma kifejezi a jogszabályok által támasztott követelményeket, az MNB jogalkalmazási gyakorlata alapján alkalmazni javasolt elveket, illetve módszereket, a piaci szabványokat és szokványokat.”

²⁴ A már idézett javadalmazási ajánlás 7. c) pontja szerint pl. „az intézmény az egyes előírásokat a méretéből, tevékenységének jellegéből, üzleti modelljéből és jogi formájából eredő sajátosságaival összhangban alkalmazhatja.”

A „comply or explain” elv az EBA és a tagállami hatóságok viszonylatában is érvényesül. Az EBA létrehozásáról szóló 1093/2010/EU rendelet 16. cikk (3) bekezdése értelmében az illetékes hatóságoknak, ideértve az Európai Központi Bankot (European Central Bank; ECB) is tájékoztatniuk kell az EBA-t arról, hogy megfelelnek-e az EBA iránymutatásainak és ajánlásainak, illetve tervezik-e a megfelelést. Ha nem, akkor magyarázatot kell adniuk az eltérő álláspontjukra. A tájékoztatókat, illetve adott esetben az eltérések indokolást az EBA a honlapján közzéteszi.²⁵

Hasonló soft law instrumentumnak minősülnek az ECB által kiadott jogvélemények is. A devizahitelek válságával összefüggésben például a magyar jogalkotó az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvénnyel olyan jogszabálymódosítások bevezetését tervezte, amelyek alapján devizakölcsönből származó követelés biztosítására nem lehetett volna jelzálogjogot alapítani. Mivel a törvényjavaslat a pénzügyi intézmények és piacok stabilitását lényegesen befolyásoló, a pénzügyi intézményekre vonatkozó szabályokkal kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazott, azt az EUMSZ 127. cikk (4) bekezdése alapján előzetesen véleményeztetni kellett volna az ECB-vel. Az ECB a magyar törvény parlamenti elfogadását követően kiadott CON/2010/62. számú véleménye²⁶ többek között utal az EUB joggyakorlatára, amely hasonló esetben (C-464/98 sz. ügy) már kimondta az ilyen tagállami normák uniós jogba ütközését. A magyar jogszabály végül is nem lépett hatályba, ami jól mutatja az uniós soft law hatásosságát.

Magyar ügyben legutóbb a CON/2024/5 szám alatt nyilvánított vélemény az MNB felügyelőbizottsága hatáskörének kibővítésére irányuló kormányzati terv tekintetében megállapította, hogy a felügyelőbizottság új jogosítványai nem hozzátják az MNB-t olyan helyzetbe, amely bármilyen módon veszélyezteti a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank Alapokmánya (KBER) szerinti feladatkörébe tartozó valamely feladat független ellátására való képességét. Az ECB szerint a nemzeti jogszabályoknak – az önkényes értelmezést lehetővé nem tevő módon – biztosítaniuk kell a központi bank függetlenségét a KBER-hez kapcsolódó célkitűzéseinek elérése és az ahhoz kapcsolódó feladatainak ellátása érdekében.²⁷ A kézirat lezárásának időpontjában még nem látható, hogy ebben az esetben is követi-e a jogalkotó az ECB véleményét.

²⁵ <https://www.eba.europa.eu/about-us/legal-and-policy-framework/compliance-eba-regulatory-products>

²⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010AB0062> (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

²⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024AB0005> (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

4. Az uniós jog hatása a banki magánjogra

A kötelmi jog szabályozására az Európai Uniónak nincs közvetlen jogalkotási hatásköre. A szerződési jog egységesítése ezért magánkodifikációs tervezetek útján folyik már az 1980-as évektől. Ebből a körből az OLE LANDO koppenhágai professzor által irányított Commission on European Contract Law,²⁸ továbbá a GUISEPPE GANDOLFI által vezetett Pavia Group²⁹ javaslatait érdemes megemlíteni, amelyek szakmai és tudományos előfutárai voltak a teljes terjedelemben 2009-ben bemutatott Draft Common Frame of Reference (DCFR) elnevezésű tervezetnek.³⁰ A magyar polgári jogi kodifikációra azonban ezek a tervezetek csak részben hatottak.³¹

Az egységes európai belső piac (European Single Market) 1993-as megvalósítása után³² a közösségi bankrendszer abban a naiv eufórikus hangulatban volt, hogy az áruk, a szolgáltatások, a személyek és a tőke Unión belüli szabad mozgása által az egyes tagállamokban kidolgozott banki termékek szabad mozgása is biztosított. A bankoknak gyorsan rá kellett azonban jönniük, hogy a saját országukban jogszerű és végrehajtható dokumentációval kidolgozott termék más tagállamban bizonyos esetekben jogszerűtlennek minősülhet.³³

A bankok szerződési gyakorlatában sem europánizálódás, hanem sokkal inkább amerikanizálódás volt a rendszerváltás óta megfigyelhető. Ez a tendencia főleg a vállalkozások bankügyleteit érintette, jórészt a vonatkozó dokumentációkat készítő angolszász gyökerű ügyvédi irodák által meghonosított mintaszerződések és szerződési struktúrák alkalmazása miatt. A bankjog területén az amerikai gazdasági életben kialakult olyan jogügyletek, mint a franchise, a factoring és a lízing a kodifikált magyar polgári jogba is utat találtak.

Az Európai Unió jogának banki magánjogra gyakorolt hatása ennek ellenére nem csekély. Ha átfogó kötelmi kodifikációra nem is került sor, az alapszabadságok

²⁸ Részletesen: [https://max-eup2012.mpipriv.de/index.php/Principles_of_European_Contract_Law_\(PECL\)](https://max-eup2012.mpipriv.de/index.php/Principles_of_European_Contract_Law_(PECL)) (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

²⁹ Az első két könyv elérhetősége: <https://www.eurcontrats.eu/acd2/notizie-general/> (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

³⁰ Részletesen: [https://max-eup2012.mpipriv.de/index.php/Common_Frame_of_Reference_\(CFR\)](https://max-eup2012.mpipriv.de/index.php/Common_Frame_of_Reference_(CFR)) (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

³¹ A DCFR-re vonatkozó jogirodalmi kritika elismeri a tervezet előnyeit is (VÉKÁS LAJOS: A DCFR és a magyar polgári jog kodifikációja. *Európai Jog*, 2010/1. szám, 3–12.) és a Ptk. tervezetének indokolása is rögzíti, hogy a törvény merít a nemzetközi jogalkotás eredményeiből, így a PECL és DCFR modelljavaslatokból is (Indokolás III. 4. pont).

³² A belső piac így 2023-ban ünnepelte fennálltának 30 éves jubileumát. Ehhez: <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/30-years-of-the-eu-single-market/> (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

³³ REINHARD WELTER – ILKA BRIAN: Bankgeschäfte im Europäischen Binnenmarkt. In: JÜRGEN ELLENBERGER – HERMANN-JOSEF BUNTE (szerk.): *Bankrechts-Handbuch*. 1. kötet, 6. kiadás. C.H.Beck, München, 2017, 498–556. Különösen 3. és köv. számszámok.

biztosítása érdekében néhány jelentős ügylettípus hatályos szabályozása uniós jogon alapul. A jogrendszerek kölcsönhatásainak egy példája, hogy az eredetileg az USA-ban kialakult crowdfunding finanszírozás szervezésének szabályai az EU 2020/1503 rendeletén és 2020/1504 irányelvén, azaz az uniós jogon keresztül lettek a magyar jog részei, illetve alakítói.

A jogirodalom helyes megállapítása szerint a következőkben ismertetésre kerülő uniós normák működése során egy meglepő paradoxon figyelhető meg. A fogyasztók banki tömegügyletei (mint pl. átutalások, kölcsönök) az egyes tagállamokban az uniós jog szabályai szerint folynak, de az ügyletek között a vonatkozó irányelvek által egységesíteni kívánt határátlépő szolgáltatások aránya minimális.³⁴ Például a Bizottság egy felmérése szerint a több mint 35 éve harmonizált fogyasztói kölcsönök esetében a teljes hitelvolumenből a határon átnyúló hitelek átlagos aránya 1,43%.³⁵ Az EU ezekben az esetekben gyakorlatilag a tagállamokon belüli jogügyleteket szabályozó jogot alkotott.

4.1. A banki ügyletekre vonatkozó egyes uniós jogszabályok

4.1.1. A fogyasztói kölcsönök és az általános szerződési feltételek

Hazánk már a társulási időszak alatt harmonizálta a fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló 87/102/EGK irányelv rendelkezéseit, méghozzá rögtön két külön jogszabályban is. Az irányelv rendelkezései – fogyasztási kölcsön elnevezés alatt – bekerültek egyrészt a rHpt. szabályai közé (212-214. §§), másrészt a rHpt. hatálya alá nem tartozó kölcsön, részletfizetés vagy halasztott fizetés, amelyet egy gazdálkodó szervezet nyújtott az általa forgalmazott áru megvásárlásához, illetve az általa nyújtott szolgáltatás igénybevételéhez egy fogyasztó részére a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (Fgytv.) 7. §-ban került szabályozásra. A jogalkotó teljesen szükségtelenül és érthetetlen okból mindkét törvényben az érvénytelenség jogkövetkezményét fűzte a kötelező tartalmi elemek bármelyikének hiányához. Míg azonban a Fgytv. semmisséget írt elő, addig a rHpt. – legalábbis 2000. december 31-ig – a megtámadhatóságot. A rHpt. 2001. január 1-én hatályba lépett módosítása – az indoklás szerint a csatlakozási felkészülés jegyében – a banki fogyasztói hitelezés

³⁴ REINHARD WELTER – ILKA BRIAN: u. o. 11. szívszám.

³⁵ A Bizottság fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2008/48/EK irányelve végrehajtásáról szóló COM(2014) 259 final jelentés 6.4. pont; <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10900-2014-INIT/hu/pdf> (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

körében is a szerződés semmisségével büntette azt a hibát, ha a kölcsönszerződés bármely kötelező tartalmi eleme kimaradt.³⁶

A magyar jogharmonizátor ott is túllépett a kötelező elvárásokon, hogy az Fgytv.-ben – a rPtk. 685. § d) pontjával egyezően – a fogyasztó fogalmát úgy definiálta, hogy abba a jogi személyek is beletartoztak. A rHpt. hatálya alá tartozó fogyasztási kölcsönszerződések rendelkezései, az irányelv rendelkezéseit követve azonban csak a természetes személy fogyasztókkal kötött ügyletekre terjedtek ki.

A 87/102/EGK irányelvet váltó 2008/48/EK irányelvet a magyar jogalkotó a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvénnyel (Fhtv.) vette át.³⁷ Ezen törvény 16. § (5) bekezdésének eredeti megfogalmazása még mindig semmisséggel szankcionálta a kötelező tartalmi elemek hiányát, de a törvény 2014-es módosításához fűzött indokolás már azt tartalmazza, hogy „a jogalkotói cél az – ha egyébként a hiányosság nem érinti a szerződés lényeges tartalmát –, hogy a szerződés ne minősüljön semmisnek, hanem ha a szerződés egyébként létrejött, a kellékhiány – azaz az irányelvben előírt formai és tartalmi követelmények nem teljesítése – szerződésszegésnek minősüljön”. A módosított törvényszöveg már ahhoz a sokkal észszerűbb és az irányelv céljait is jobban tükröző eredményhez vezet, hogy ha a fogyasztói kölcsönszerződés nem tartalmazza például a késedelmi kamatot, akkor az nem a szerződés semmisségét eredményezi, hanem azt, hogy a fogyasztó nem köteles késedelmi kamatot fizetése.

2016. márciusától hatályos módosításától kezdve az Fhtv. tartalmazza a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2014/17/EU irányelv magyarországi átvételét jelentő szabályokat is.

A második fogyasztói hitel irányelvet 2026. november 20-tól váltja a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2023/2225/EU irányelv, amely implementációja újabb alkalmazkodási feladatot ró a bankokra. Az új irányelv előre tekintően reagál a hiteltermékek fejlődésére és diverzifikációjára, valamint a gyors technológiai fejlődésre, a digitalizációra. A legnagyobb változás azonban az lesz, hogy az új irányelv teljes harmonizációt kíván megvalósítani, azaz nem teszi a tagállamok számára lehetővé, hogy az irányelvben meghatározottaktól eltérő nemzeti rendelkezéseket tartsanak fenn vagy vezessenek be.

³⁶ A számunkra gazdaságilag hátrányos devizakölcsönöktől való szabadulás érdekében a kölcsönök ezen okból fennálló semmisségére a pert indító fogyasztók nagy száma hivatkozott is. A Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria több, így különösen az 1/2016. polgári jogegységi határozatában adott észszerű értelmezést a devizahitelek árfolyamváltozásai miatt egyébként szerződéskötéskor szószerinti értelemben betarthatatlan jogszabályi rendelkezéseknek. Lásd 6/2021. polgári jogegységi határozatot is.

³⁷ Az irányelvi és az azt átültető magyar szabályozásról részletesebben lásd BODZÁSI BALÁZS: A fogyasztói hitelszerződések európai uniós szabályozása. *Külgazdaság*, 2011/5-6. szám, 49–77., illetve BODZÁSI BALÁZS: A fogyasztói hitelszerződések új szabályai. *Hitelintézetési Szemle*, 2011/3. szám, 262–280.

Az eddigi tapasztalatok szerint a magyar jogban a fogyasztói kölcsönök területén igazából nem a közvetlenül ezen ügyletekre vonatkozó – uniós alapú – jogszabályok, hanem az általános szerződési feltételek tisztességtelenségére vonatkozó előírások értelmezése okozott jelentős és tömeges gyakorlati problémákat. Míg a 87/102/EGK irányelv, a 2008/48/EK irányelv és a 2014/17/EU irányelv tekintetében egyetlen olyan előzetes döntéshozatali kérelemmel sem éltek a magyar bíróságok, amelyben az EUB ezek értelmezésére döntést hozott volna, addig a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv tekintetében – alapvetően a devizahiteles ügycunami miatt – magyar előterjesztésre a kézirat lezárásáig 21 értelmező ítélet született, ami a 2023 végéig benyújtott mindösszesen 280 magyar előzetes döntéshozatali kérelem 7,5%-a.

Ezek a számok annál érdekesebbek, hogy – személyes, az EUB C-243/20. és C-593/22. ügyekben született határozatain alapuló értelmezésem szerint – a jelenleg különösen központi problémának mutatkozó árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételek nem is tartoznak a 93/13/EGK irányelv hatálya alá. Ennek az az oka, hogy a 93/13/EGK irányelv 1. cikkének (2) bekezdése kizárja az irányelv szerinti tisztességtelenségi vizsgálat hatálya alól azokat a szerződési feltételeket, amelyek „kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket” tükröznek. Mivel az irányelv tizenharmadik preambulumbekkezdésének magyarázata szerint „az 1. cikk (2) bekezdésében szereplő „kötelező törvényi vagy rendeleti rendelkezések” kifejezés azokat a szabályokat is lefedi, amelyeket a jogszabály szerint akkor kell alkalmazni a szerződő felek között, ha ők másban nem állapodtak meg”, a nemzeti jogszabályok diszpozitív jellegű rendelkezései sem tartoznak az Irányelv hatálya alá.³⁸

A rPtk. kifejezett rendelkezéseket tartalmazott az árfolyamkockázat viselésére vonatkozóan. A magyar jogalkotónak a rPtk. 231. §-ban testet öltő döntése alapján mindig a devizakötelem adósa viseli a hátrányos árfolyamváltozás terheit és mindig ő élvezi a kedvező árfolyamváltozás előnyeit. Ha a szerződő felek az árfolyamkockázat viseléséről egyáltalán nem rendelkeztek volna, akkor jogviszonyukban a rPtk. 205. § (2) bekezdés második mondata alapján a 231. § rendelkezései lettek volna az irányadóak. A deviza, illetve deviza alapú hitelszerződésekben a magyar bankok tehát nem valamiféle, a diszpozitív jog alapján egyébként őket terhelő kockázatot „hárítottak át” az adósokra, hanem az adósok a deviza-hitelszerződések szerint ugyanazt a kockázatot viselték, amit a jogalkotó telepített minden devizartartozás adósára, és amit akkor is viselniük kellene, ha a szerződésben nem lenne semmiféle rendelkezés az árfolyamkockázatról.

³⁸ Lásd például a C-932/19. sz. „OTP Jelzálogbank” ügy 28. pontját.

Az általános szerződési feltételek tisztességtelenségére vonatkozóan született EUB határozatok természetesen nemcsak a tömegtermék jellegük miatt mindig blankettaszerződésként megkötött fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkoznak, hanem minden általános szerződési feltétel formájában létrejött jogügyletre. Ezek a határozatok sajnálatos módon átírják a tagállamok polgári jogának kialakult dogmatikáját és bírói gyakorlatát. A tisztességtelenség minősülő kölcsönügyletek elszámolására vonatkozó C-705/21. sz. ügyben született döntés például a kiegyenlítő igazságosság elvét képviselő, az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény fogyasztók tekintetében történő alkalmazását az egyedileg kitérgyalt szerződésekre szűkítette le. Más elszámolási jogkövetkezményrel jár tehát, ha a fogyasztó egyedileg kitérgyalt, de például jóerkölcsebe ütközés miatt semmis szerződést köt, mint ha az általa kötött blankettaszerződés minősül érvénytelennek.

Hasonló dogmatikai rendszeridegenséget okozhatna, ha az elévülésre vonatkozó legújabb EUB joggyakorlatot nem tudnák a magyar bíróságok a helyén kezelni.³⁹ Mivel az elévülésre vonatkozó, az uniós jogtól független magyar polgári jogi szabályok egyértelműen kerültek megfogalmazásra, és a devizahiteles jogviták magánszemélyek között folynak, célszerű esetükben a német Szövetségi Bíróság (Bundesgerichtshof; BGH) gyakorlatát követni, amely az EUB C-38/21, C-47/21 és C-232/21 összevont ügyekben hozott döntése 227-228. pontjaira is figyelemmel a XI ZR 258/22 sz. ügyben született 2024. februári ítéletében megállapította, hogy az értelmezésnek helyet nem hagyó konkrétsággal megfogalmazott német magánjogi szabályokat a tényleges érvényesülés elvére hivatkozva sem lehet teljesen ellenkező tartalommal irányelvszerűen értelmezni, vagy félretenni.⁴⁰

4.1.2. A fizetésforgalom

Nem közismert, hogy az uniós jognak köszönhető, hogy a bankszámlánkkal vagy -kártyánkkal való visszaélések esetén, ha nem terhel minket súlyos gondatlanság, esélyünk van veszteségünket a bankunktól visszaszerezni. A pénzforgalmi szol-

³⁹ Az EUB joggyakorlatához lásd: CSEHI ZOLTÁN: Európai uniós fogyasztóvédelem és az elévülés legújabb bírói gyakorlata. In: KESERŰ BARNÁ ARNOLD – SZOBOSZLAI-KISS KATALIN – NÉMETH RICHÁRD (szerk.): *SALUS VOCALIS. Csegöldi indulás – Győri érkezés. Ünnepi tanulmányok Fazekas Judit tiszteletére.* Győr, Universitas–Győr Nonprofit Kft., 2023, 69–80. DOI: <https://doi.org/10.59199/salusvocalis.2023.09>

⁴⁰ Lásd a BGH XI ZR 98/22 sz. ügyben született ítéletét is, illetve konkrétan az elévülési szabályokra vonatkozóan a Berliini Ítéletábla (Kammergericht) 26 MK 1/21. sz. ügyben 2024. március 27-i ítéletének 48–50. oldalait.

gáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (Pft.) 44. §-a szerinti ezen megtérítési igény a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló 2015/2366/EU irányelv (Payment Services Directive; PSD2) 73. cikkén alapul.

A 2018-tól alkalmazandó PSD2 irányelv a 2007/64/EK irányelv (PSD1) helyébe lépett. Bár a pénzforgalomra már az átfogó szabályozást megelőzően is vonatkoztak uniós normák,⁴¹ a pénzforgalmi szolgáltatások egységes piaca nem alakult ki, hanem helyette 27 nemzeti különálló és eltérő jogrendszer szabályozta a területet. A PSD1 irányelv bevezette a pénzforgalmi szolgáltató intézménytípust és meghatározta alapításának, valamint felügyeletének közjogi szabályait.

A pénzforgalmi ügyletek tekintetében az uniós jogalkotó felismerte, hogy az egyedi, tartós jogviszony hiányában lebonyolított egyszeri fizetési megbízásokkal szemben a valamiféle keretszerződés (pl. fizetésiszámla-szerződés) hatálya alá tartozó fizetési műveletek a gyakorlatban sokkal gyakoribbak és gazdaságilag fontosabbak. Ezért alapvetően ezekből kiindulva szabályozta a fizetési szolgáltató és az ügyfelei közötti jogviszonyt. A PSD1 2009-es hazai átvétele az addigi pénzforgalmi szabályok teljeskörű reformját jelentette.

A PSD2 már nem hozott ilyen alapvető változásokat, de például bevezette a „nyílt bankolás” intézményét, és arra kötelezte a pénzforgalmi szolgáltatást nyújtó intézményeket, hogy olyan nyílt hozzáférést biztosító technikai csatornát hozzanak létre, amely igénybevételével és az ügyfelek előzetes hozzájárulásával harmadik fél szolgáltatónak (Third Party Provider; TPP) nevezett – a felügyeleti hatóság által nyilvántartásba vett – innovatív, ún. fintech piaci szereplők hozzáférhetnek az ügyfelek egyes számladataihoz, illetve online fizetési műveletet kezdeményezhetnek a fizetési számlákról. Ez az elképzelések szerint például olyan előnnyel járhat a számlatulajdonosoknak, hogy azok egy helyen tudják kezelni minden számlájukat, és költségeiket egyszerűen át tudják tekinteni és kategorizálni. A valóság – talán nemcsak Magyarországon – ezzel szemben kijózanító, mert az open banking – vélhetőleg az ügyfelek ismeretlen start up vállalatokkal szembeni bizalmatlansága miatt – még szabályozói nyomásra sem terjedt el.⁴²

A pénzforgalmi irányelvek vegyesen közjogi és magánjogi szabályait a magyar jogalkotó egységesen a Pft.-ben tette a magyar jog részévé. Ez azzal a hátránnyal járt, hogy a bank-ügyfél jogviszonyra vonatkozó rendelkezések elvesztették diszpozitivitásukat, és a törvényi szabályoktól való eltérésre csak a törvény kifejezett megengedő szabálya esetében van lehetőség.

⁴¹ Lásd pl. a határokon átnyúló átutalásokról szóló 97/5/EK irányelvet.

⁴² Lásd <https://fintechzone.hu/5-eves-a-nyilt-bankolas-magyarorszagon-alig-van-lathato-eredmenye/> (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

Az eredetileg részben önkéntes banki szerveződésként indult egységes eurófizetési övezet⁴³ (Single Euro Payment Area, SEPA) folyamatos kiteljesítése érdekében az uniós jogalkotó a PSD2 irányelv felülvizsgálatát is megkezdte. A jelenleg ismert elképzelések szerint az elektronikuspénz-szolgáltatásokra vonatkozó szabályokat is integráló PSD3 irányelv mellett egy pénzforgalmi rendelet is elfogadásra kerülne (Payment Services Regulation; PSR).⁴⁴

A tervezet érdekessége, hogy PSD3 tervezetének (35) preambulumbekkezdés egyértelművé teszi, hogy a jelenleg divatos jogi témának minősülő úgynevezett „buy now, pay later” szolgáltatások kölcsönnek tekintendők, és mint ilyenek, a fogyasztói hitelről szóló irányelv (2023/2225/EU irányelv) hatálya alá tartoznak.

4.1.3. A befektetési szolgáltatások

A pénzforgalmi szolgáltatásokra vonatkozó, köz- és magánjogi normákat egyaránt tartalmazó uniós joganyag – a pénzforgalomhoz hasonlóan – külön törvényben került átvételre. A pénzügyi eszközök piacairól szóló 2004/39/EK irányelv (Markets in Financial Instruments Directive; MIFID) szabályait a befektetési vállalkozásokról és árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (Bsz.) tette a magyar jog részévé.

Jelenleg már a MIFID-ből is a – 2008-as világválság tanulságait is levonó, és az ott elvesztett bizalmat visszaállítani kívánó – MIFID 2 irányelv,⁴⁵ valamint mellette a MIFIR rendelet⁴⁶ van hatályban. Az uniós jogalkotó a MIFID 2-t és a MIFIR-t is jelentősen módosította már 2016-ban, azaz a 2018-as teljeskörű hatálybalépést megelőzően. A szabályozásnak ezen a jogterületen is van egy, végrehajtási rendletekből álló második, valamint ESMA által kiadott iránymutatásokból, ajánlásokból, továbbá az ESMA honlapján közzétett „Kérdések és válaszok”-ból (Q&A) álló harmadik szintje, úgyhogy a befektetési szolgáltatások szabályozásának komplexitása nem marad el a pénzügyi szolgáltatók és szolgáltatások szabályozásának komplexitásától.

⁴³ „A belső piac megfelelő működéséhez meg kell teremteni az elektronikus eurofizetések integrált piacát, amelyen a belföldi és a határon átnyúló fizetési művelet nincs megkülönböztetve. Ennek érdekében az egységes eurófizetési övezet (a továbbiakban „SEPA”) projekt célja, hogy közös uniós szintű pénzforgalmi szolgáltatásokat kidolgozva felváltsa a jelenlegi nemzeti pénzforgalmi szolgáltatásokat.”; Az euroátutalások és -beszedések technikai és üzleti követelményeinek megállapításáról szóló 260/2012/EU rendelet (1) preambulumbekkezdés.

⁴⁴ https://finance.ec.europa.eu/consumer-finance-and-payments/payment-services/payment-services_en (Utolsó letöltés: 2024. 5. 27.)

⁴⁵ A pénzügyi eszközök piacairól szóló 2014/65/EU irányelv.

⁴⁶ A pénzügyi eszközök piacairól szóló 600/2014/EU rendelet.

A befektetési szolgáltatások által elszenvedhető – tőkeáttételek által megnövekedhető – veszteség lehetséges nagysága és az itteni termékek bonyolultsága mindenképpen megalapoz egy jogos igényt a megfelelő fogyasztóvédelem biztosítására. A gyakorlatban azonban az figyelhető meg, hogy a fogyasztóvédelmi célú uniós előírások alkalmazását az ügyfelek felesleges és terhes bürokráciának élik meg, és ezért nem tulajdonítanak jelentőséget neki a befektetési döntéseik meghozatala során. Így jogvita esetén a szolgáltató által átadott dokumentáció valójában a szolgáltató védelmét szolgálja, mert bizonyítja, hogy ő minden szabálynak eleget tett, a fogyasztónak minden előírt információt megfelelően szolgáltatott.

A MIFID rezsim érdekessége, hogy az uniós jogalkotó itt nem a fogyasztó uniós jogban bevett fogalmával operál, hanem egy annál szélesebb kört, az ún. lakossági ügyfeleket kívánja védeni. Ez az ügyfél-típus nemcsak a természetes személyeket foglalja magába, hanem minden olyan ügyfelet (pl. vállalkozásokat és intézményeket is), amely nem minősül szakmai ügyfélnek (azaz pl. banknak, befektetési vagy tőzsdei szolgáltatónak, biztosítóknak), vagy még a szakmai ügyfélnél is alacsonyabb szintű védelmet élvező elfogadható partnernek.

A MIFID szabályozás célja az egységes európai befektetővédelmi szabályok erősítése. Ennek érdekében uniós szinten egységes szabályokat vezetett be a befektetési vállalkozások engedélyezési és működési feltételeire vonatkozóan, valamint részletes kötelezettségeket ír elő az ügyfelek előzetes, illetve utólagos tájékoztatása tekintetében. A MIFIR a befektetési termékek kereskedésre vonatkozó átláthatósági szabályokat erősítette és bővítette.

A MIFID 2 tájékoztatási szabályait a lakossági befektetési csomagtermékekkel, illetve biztosítási alapú befektetési termékekkel kapcsolatos kiemelt információkat tartalmazó dokumentumokról szóló 1286/2014/EU rendelet egészítette ki, amely előírta, hogy a termékeikről a szolgáltatók világos, érthető, a lakossági ügyfelek számára könnyen értelmezhető, a pénzügyi szakzsargonról kerülő nyelvezetben adjanak előírt formátumú tájékoztatást. Ezeket a tájékoztatásokat nevezzük kiemelt információkat tartalmazó dokumentumnak (KID).

A befektetési szolgáltatások területén is azt lehet megfigyelni, hogy „igazi” hazai jognak gyakorlatilag csak a Ptk.-ban kodifikált egyes ügylettípusokat és jogintézményeket, mint pl. az adásvételt, a vételi jogot, a megbízást és a bizományt lehet tekinteni.

Az uniós jogalkotó a tőkepiaci szabályozásban is aktív. 2024-ben fogadta el a MIFID 2 módosításáról szóló 2024/790/EU irányelvet, valamint a MIFIR rendeletnek az adatátláthatóság fokozása, az összesített adat-szolgáltatások létrejötte előtt álló akadályok felszámolása, a kereskedési kötelezettségek optimalizálása és a megbízásfolyamért teljesített kifizetésben való részesülés tilalma tekintetében történő módosításáról szóló 2024/791/EU rendeletet. Az új irányelvnek 2025.

szeptember 29-ig kell megfelelni. A módosító rendeletnek a tagállamok a címzettjei és 2024. március 29-én hatályba lépett.

4.2. A hitelbiztosítékokra vonatkozó szabályok

Az intézmények alapítására és tevékenységére vonatkozó részletekbe menő, többszintű és alig átlátható, dinamikusan változó nagy terjedelmű uniós joganyaggal ellentétben a hitelbiztosítékokra vonatkozóan alig találunk uniós normákat. A hitelbiztosítékok gazdasági jelentősége miatt azonban érdemes ezeket külön pontban áttekinteni.

4.2.1. Az elsődleges uniós jog szerepe

A fenti 3.3. pontban már említésre került, hogy az EUB joggyakorlata a tőkemozgás szabadságába ütközőnek tekinti azokat a tagállami előírásokat, amelyek a tagállami dologi jogok alapján szabályozott ingatlan-jelzálog bejegyzését csak a tagállam pénznemében teszik lehetővé.⁴⁷ A tőkemozgás szabadsága nemcsak a kölcsön gazdasági formájában megjelenő alapügyletet, hanem az annak fedezetéül megkötött biztosítéki szerződést is védi.

A Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról szóló 88/361/EGK irányelv tőkemozgásnak minősíti, és így az EUMSZ 63. cikk (1) bekezdésének védelme alá helyezi a kezességek, egyéb garanciák és zálogjogok nyújtását. Az irányelv szerinti nomenklatúra az EUB joggyakorlata szerint is megtartotta irányadó jellegét.⁴⁸ Az elsődleges uniós jog a tagállami jogokban egyébként is meglévő biztosítékok diszkrimináció- és korlátozásmentes igénybevételének lehetőségét biztosítja a más tagállamból származó hitelezők részére.

4.2.2. A másodlagos uniós jog szerepe

A pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokra vonatkozó, 2009/44/EK irányelvvel módosított 2002/47/EK irányelv a hitelbiztosítéki jog egy szeletkékjét harmonizálta, és hozott létre ebben a körben egy darab uniós dologi jogot, amely akár mintaként is szolgálhatott volna további szabályozások számára.

⁴⁷ Lásd C-222/97. és C-464/98. sz. ügyeket.

⁴⁸ C-370/05. számú, ún. „Festersen”-ügyben született ítélet indokolásának 23. pontja

Az irányelv (3) preambulumbekzdése szerint *„Létre kell hozni egy közösségi rendszert értékpapírok és pénz biztosítékként történő nyújtására egy értékpapírokból álló pénzügyi biztosíték vagy tulajdonjog-átruházás formájában, beleértve a visszavásárlási megállapodásokat (repo) is. Ez hozzájárul a pénzpiac integrációjához és költséghatékonyaságához, valamint a Közösség pénzügyi rendszerének stabilitásához, és ezáltal alátámasztja a szolgáltatásnyújtás szabadságát és a tőke szabad mozgását a pénzügyi szolgáltatások egységes piacán.”* Az (5) preambulumbekzdés ezt azzal egészíti ki, hogy *„A pénzügyi biztosítékokra vonatkozó megállapodások körében a jobbiztonság javítása érdekében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a nemzeti fizetésképtelenségi jog bizonyos rendelkezései ne vonatkozzanak az ilyen megállapodásokra, különösen azon rendelkezések ne, amelyek gátolják a pénzügyi biztosíték hatékony felhasználását, vagy kétségessé teszik olyan jelenleg alkalmazott technikák érvényességét, mint például a kétoldalú pozíciólezáró nettósítás („close out netting”), kiegészítő biztosítékok nyújtása a pénzügyi biztosíték összegének növelése formájában, illetve a biztosíték helyettesítése.”*

Tárgya szerint a pénzügyi biztosítéknak pénzből vagy pénzügyi instrumentumokból (Irányelv 2. cikk (1) bekezdés e) pont) kell állnia. A biztosított követelés lehet jelenlegi vagy jövőbeni, tényleges vagy függő, vagy csak várható követelés is. Az irányelv funkcionális megközelítést jól demonstrálja, hogy kiterjed a biztosíték feletti rendelkezési, illetve tulajdonjogot biztosító megállapodásokra is, amelyeket egymással egyenrangúnak ismer el.

Az irányelv tagállami formai előírásokat megtiltó 3. cikk (1) bekezdése – talán nem szándékolt következményként – kiveszi a pénzügyi biztosítékokat a dologi biztosítékokra egyébként elterjedten vonatkozó publicitási elv alól.

Az irányelv hatóköre a személyi hatálya meghatározása útján került korlátozásra. Az 1. cikk (2) bekezdés e) pontjából és (3) bekezdéséből következik, hogy az irányelvben szabályozott biztosítéki ügyletnek fogyasztó nem lehet az alanya, illetve vállalkozás is csak akkor, ha szerződési partnere közigazgatási hatóság, központi bank, vagy prudenciális felügyelet alá tartozó, vagy más hasonló pénzügyi intézmény.

A tárgya jogba az irányelvet több jogszabály, mint a fizetési, illetve értékpapír-elszámolási rendszerekben történő teljesítés véglegességéről szóló 2003. évi XXIII. törvény, a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény, valamint rPtk. óvadékra vonatkozó 270-271/A. §§-ai ültették át.

A pénzügyi biztosítékokról szóló irányelven kívül csak elszórtan találunk olyan uniós normákat, amelyek tárgya valamilyen biztosítéki jog:

A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló 2011/7/EU irányelv rejti a tagállamokat a tulajdonjog-fenntartás jogintézményének elismerésére kötelező előírást. A tulajdonjog-fenntartás egy gazdasági ér-

telemben vett kölcsön biztosítéka. A 2002/47/EK irányelv mellett tehát ez az irányelv is elismeri a tulajdonjogot biztosítéknak.⁴⁹

Bár nem hitelbiztosítékot szabályoznak, mégis ezzel összefüggésben fontos kiemelni a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló 2015/848/EU rendelet 8. és 10. cikkeit, amelyek elismerik és megóvják a fizetéseképtelenségi eljárás államától eltérő tagállamban található biztosítéki jogokat és tulajdonjog-fenntartást a fizetéseképtelenségi eljárás szerinti korlátozásoktól. Hasonló rendelkezést tartalmaz a hitelintézetek reorganizációjáról és felszámolásáról szóló 2001/24/EK irányelv és a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009/138/EK irányelv is.

4.2.3. Meg nem valósult tervek

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (European Bank for Reconstruction and Development; EBRD) 73 részvényes, köztük az uniós tagországok, valamint az EU és az Európai Beruházási Bank tulajdonában áll.⁵⁰ Az EBRD-t, habár nem uniós intézmény, azért szükséges megemlíteni, mert a magyar hitelbiztosítéki rendszer megújításának kezdeti, még a társulási szakaszban történt lépéseihez az általa kidolgozott modell-törvény⁵¹ szolgált mintául. Az EBRD volt az, amely intézményi szinten nemcsak felismerte, hanem kezelni is próbálta azt a problémát, hogy a különböző államokba történő – jellemzően azonos hiteldokumentáción alapuló – kihelyezéseinek biztosítéki államonként akár jelentősen eltérnek, ami költséget és kockázatot okoz, azaz megdrágítja a gazdasági szereplők forráshoz jutását.

A vonatkozó uniós jogalkotási hatáskör hiányában a kötelmi jogi kodifikációkhoz hasonlóan a dologi hitelbiztosítékok területén is a magánkezdeményezéseknek jutott a főszerep.⁵² Ezek közül az OTMAR STÖCKER doktori disszertációjában,⁵³

⁴⁹ Ehhez képest a Ptk. eredeti 6:99. § szövege, nem igazán érthető okokból általános jelleggel tiltotta meg a tulajdon biztosítéki célú átruházását, amin utóbb a 2016. évi novella változtatott.

⁵⁰ Hazánk az egyik alapító részvényes volt. Lásd az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankban való tagság elfogadásáról és ezzel kapcsolatban más kérdésekről szóló 78/1990. (XI. 17.) OGY-határozat.

⁵¹ EBRD Model Law on Secured Transactions, 1994. A rPtk. zálogjogi novelláihoz lásd BODZÁSI BALÁZS: A magyar zálogjogi szabályozás fejlődése és befolyásoló tényezői. *Acta Universitatis Szegediensis*, 2014/2. szám, 55–69. Különösen 66. oldal.

⁵² A különböző kezdeményezésekhez és az elképzelések megvalósításának nehézségeihez lásd: BODZÁSI BALÁZS: Elképzelések az egységes európai jelzálogjogról – az ún. Eurohypothek koncepció. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2008/3. szám, 18–22.

⁵³ OTMAR M. STÖCKER: *Die „Eurohypothek“: zur Bedeutung eines einheitlichen nicht-akzessorischen Grundpfandrechts für den Aufbau eines „Europäischen Binnenmarktes für den Hypothekarkredit“ mit einer Darstellung der Verwendung der Grundschuld durch die deutsche Hypothekarkreditpraxis*

nem-járadékos hitelbiztosítékként kidolgozott úgynevezett Eurohypothekek koncepció tekinthető a legjelentősebbnek.

A banki termékek – sajnos csak elképzelt – szabad áramlását nagyban segítette volna, illetve a határon átnyúló bankügyletek biztonságát mai is nagyban segítené egy egységes, minden tagállamban azonos formai és tartalmi előírásokkal rendelkező és azonos joghatásokkal járó, széles alanyi kör által használható hitelbiztosíték. A tagállamok dologi jogi, végrehajtási jogi és fizetéseképtelenségi jogi szabályainak jelentős eltérése miatt sem az Eurohypothekek, sem más általános jellegű biztosítéki koncepció nem tudott megvalósulni, és ez a közeljövőben sem várható. Amennyiben az EU jogalkotás a hitelbiztosítéki kérdéskört érinti, azt elsődlegesen a banküzem működési biztonságának erősítése céljából teszi.⁵⁴

4.3. Pénzügyi békéltetés

Mivel ezen a területen hazánk megelőzte az uniós jogfejlődést, mindenképpen érdemes kitérni a fogyasztók és a bankok közötti jogviták bíróságon kívüli, úgynevezett alternatív rendezésének kérdésére.

Az Európai Megállapodásban meghatározott első öt éves szakaszra vonatkozó, átfogó jogharmonizációs programról szóló 2174/1995. (VI. 15.) Korm. határozatnak megfelelően meghozott, a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény bevezette a területi gazdasági kamarák mellett működő békéltető testületeket, amelyek pénzügyi fogyasztói jogvitákra is illetékesek voltak. A szabályozás alapja a kelet-közép-európai társult országok számára az egységes belső piaci közösségi jogszabályok átvételéhez iránymutatást adó 1995-ös ún. Fehér Könyv 23. fejezete volt. Érdekesség, hogy ekkor még nem is létezett a fogyasztói békéltetésre vonatkozó – a társult államok által kötelezően harmonizálandó – uniós joganyag. A fogyasztói jogviták peren kívüli rendezéséért felelős testületekre vonatkozó elvekről szóló 98/257/EK bizottsági ajánlás is csak a békéltető testületek hazai bevezetése után jelent meg.

Azonban sem ez, sem az ezt követő, a fogyasztói jogviták megegyezésen alapuló megoldásában részt vevő, bírósági eljáráson kívüli testületekre vonatkozó elvek-

sowie des französischen, spanischen und schweizerischen Hypothekenrechts. Duncker & Humblot, Berlin, 1992.

⁵⁴ Lásd pl. a 2013/575/EU rendelet biztosítékok elismerhetőségére vonatkozó rendelkezései. Az Európai Parlament és a Tanács hitelgondozókról és a hitelfelvásárlókról, valamint a 2008/48/EK és a 2014/17/EU irányelv módosításáról szóló 2021/2167. irányelvének eredeti javaslata [COM (2018) 135 final], amely – a fogyasztói hitelek kivételével – még egy keretet biztosított volna a fedezt hitelek biztosítékainak bíróságon kívüli gyorsított realizálására (Accelerated Extrajudicial Collateral Enforcement, AECE) is, de ez végül is nem került be az elfogadott irányelvbe.

ről szóló 2001/310/EK bizottsági ajánlás nem vezetett egységes fogyasztói jogvédelmi lehetőségekhez az Unió tagországaiban. Ezt csak a 2013/11/EU számú, úgynevezett fogyasztói alternatív vitarendezési irányelv hozta létre.

Ekkor azonban hazánkban már speciális pénzügyi fogyasztói békéltetés is működött. Az ezt végző Pénzügyi Békéltető Testületet (PBT) a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2010. évi CLVIII. törvény 2011. július 1-i hatállyal hozta létre. Ez az ingyenesen a fogyasztók rendelkezésére álló intézmény a hitelintézeti, befektetési szolgáltatási és biztosítási területeken felmerült fogyasztói panaszok bíróságon kívüli rendezésének elősegítése céljából jött létre. A testület ismertségéhez nagyban hozzájárult, hogy a jogalkotó hozzá telepítette a 2014. évi XL. törvény (úgynevezett DH2 törvény) szerinti elszámolásokra vonatkozó, a bankok által el nem fogadott panaszok elbírálásának feladatát.

Ezen alternatív vitarendezés önkéntessége, alternatív jellege jelentős csorbát szenvedett 2017-ben, amikor is az MNB törvény módosítása bevezette a kötelező alávetés intézményét. Ennek alapján a PBT egymillió forintos összeghatárig kötelezést tartalmazó döntést hozhat akkor is, ha a pénzügyi szolgáltató nem tett önkéntes alávetést. Ez nem uniós jog alapú szabály, hanem a magyar jogalkotó szuverén döntése.

5. Összefoglalás

Visszatekintve úgy látszik, hogy a magyar jogalkotónak az Európai Megállapodás teljesítése során megfelelő idő állt a rendelkezésére az uniós joganyag átvételére. Az uniós jogalkotás azonban az utóbbi időben olyan szinten gyorsult fel, hogy a jogalkotó, valamint a pénz- és tőkepiac szereplői alig tudnak vele lépést tartani. Az egyre rövidebb időközzel érkező újraszabályozások jelentős költséggel járnak és jelentős kockázatokat hordoznak magukban. Gondoljunk csak a devizahitelek példájára, amikor a csatlakozást követő tíz évvel később derült ki, hogy az intézmények a vonatkozó uniós alapú normákat nem megfelelően értelmezték és alkalmazták. Az ilyen esetek versenyhátrányba tudnak hozni egy egész nemzetgazdaságot.

A külföldi elemet tartalmazó, valamint a határon átnyúló ügyletek mindig speciális kockázatokkal járnak. Az egységes, illetve harmonizált uniós jog ezeket a kockázatokat jelentősen csökkenti, így hozzájárul a szolgáltatásnyújtás, valamint a tőkemozgás és fizetésforgalom alapszabadságainak tényleges érvényesüléséhez.

Az Európai Unió jogalkotási hatásköre nem teszi lehetővé a magánjogi jogegységesítést, de az alapszabadságok érvényesülése és a fogyasztóvédelem területén az uniós jog a bankok és ügyfelek közötti jogviszonyok területén is nagy jelentőséggel bír.

DR. LAJER ZSOLT

Abstract

THE IMPACT OF EU MEMBERSHIP ON HUNGARIAN BANKING LAW

The article examines the role of European Union law in regulating the institutions and legal transactions of the Hungarian financial and capital market by presenting selected areas of law. It discusses the public law rules relating to the establishment, operation, prudential supervision and withdrawal from the market of institutions, as well as the private law rules regulating banking transactions. The article also highlights the breadth and complexity of EU and EU-based supervisory rules for financial and capital markets, and the risks arising from their increasingly frequent changes.

Keywords: *EU law; legal harmonisation; EU accession; single market; banking law; banking supervision; banking transactions; general terms and conditions; consumer credit; investment services; collaterals.*